

aktuelle tillegg kunne være kostråd, slanke-tips, røykeavvenningstips osv.

Det er lett å se for seg at det kan være markert for en slik bok i USA, der behovet for dokumentasjon av avlevert informasjon blir stadig større. Isolert sett er det vanskelig å se boken brukt alene. Imidlertid inneholder den en tilgangskode til et nettsted der pasientinformasjonen både kan justeres noe til den enkelte pasient, påføres legens kontaktinfo, og skrives ut (1). Dette gjør selvsagt hele forskjellen, og øker brukervennligheten dramatisk – i USA.

I Norge er det vanskeligere å se den helt store nytten av denne boken. Rett nok er det mange av våre yngre pasienter med gode ferdigheter i engelsk, men mange av de samme pasientene er også godt skodd til å finne tilsvarende informasjon på Internett. I tillegg til språkforskjellen er det også forskjeller på klinisk praksis i USA og Norge som gjør i alle fall noen av kapitlene uegnet for norske pasienter.

Norsk Elektronisk Legehåndbok, NEL er trolig det nærmeste man kommer et tilsvarende produkt i Norge (2). Denne boken er allerede tilgjengelig på mange av våre norske legekontorer, og er nok bedre tilpasset norsk virkelighet. Mitt råd er at Ferris bok i alle fall kjøpes av redaksjonen i NEL med tanke på fremtidige forbedringer av pasientinformasjonsdelen av deres eget produkt.

Lars Aabakken

Medisinsk avdeling
Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

Litteratur

1. Netter Reference. <http://netterreference.com> [4.1.2010].
2. Norsk Elektronisk Legehåndbok, NEL. <http://www.legehandboka.no/> [4.1.2010].

Lærerikt og ryddig om inflammatorisk tarmsykdom

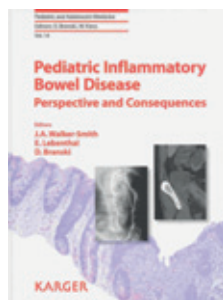
Walker-Smith JA, Lebenthal E, Branski D.

Pediatric inflammatory bowel disease

Perspective and consequences. 204 s, tab, ill.

Basel: Karger, 2009. Pris CHF 178

ISBN 978-3-8055-9134-8

Det er bind 14 i Kargers serie *Pediatric and adolescent medicine*, hvor bøkene kan leses separat. Dette bindet har 13 kapitler som tar for seg inflammatorisk tarmsykdom hos barn og ungdom,

og hvert kapittel er skrevet av internasjonale eksperter.

Målgruppen er barneleger og gastroente-

rologer, men boken er interessant også for allmennpraktikere med pasienter som har Crohns sykdom eller ulcerøs kolitt.

Stoffet er lettlest og språket er godt. De første kapitlene omhandler patogenese, epidemiologi og genetik og går relativt i dybden, og tar for seg nyere forskning om det ervervede og medfødte immunapparatet. Selv om det er et vanskelig tema, er innholdet godt forståelig og oversiktlig fremstilt.

Et eget kapittel omhandler «early onset» inflammatorisk tarmsykdom, og spesielle aspekter og hensyn som bør tas i møte med disse pasientene. Barn med inflammatorisk tarmsykdom har oftere mer aggressiv sykdom, inkludert perianal sykdom og fistler som krever tidlig og adekvat behandling.

Deretter er det et eget kapittel viet radiologisk diagnostikk og bildediagnostikk, med fine bilder og eksempler, og de har tatt med MR som er blitt et viktig diagnostisk verktøy for å kartlegge utbredelsen av Crohns sykdom i tynntarmen.

Endoskopi blir omtalt, tømmingsregimer og viktigheten av å gastroskopere barn i tillegg til å koloskopere, da de oftere har affeksjon av øvre gastrointestinaltractus. Diagnostikk og symptomer blir presentert i et eget kapittel, likeså vekst og pubertet hos barn med inflammatorisk tarmsykdom.

Til slutt er det et terapikapittel som omhandler enteral ernæring, her skiller behandlingen seg ved at barneleger bruker enteral ernæring som førstevalg ved Crohns sykdom istedenfor kortison. Deretter kommer et kapittel om medisinsk og et om kirurgisk behandling ved inflammatorisk tarmsykdom. Det medisinske kapitlet synes jeg ble for overfladisk, og der kunne man godt ha tatt med mer om biologisk behandling, faren for bivirkninger, hvordan monitorere behandlingen og diskutere risiko og nytte av behandling i forhold til faren for å utvikle hepatosplenisk T-cellelymfom. Det nevnes heller ikke vaksinasjoner før oppstart av immunsupprimerende og biologisk behandling.

Det siste kapitlet tar for seg overføringen fra barneavdelingen til voksen medisin og runder av fremstillingen. Selv om det blir en del gjentakelser, er boken lærerik og gir et greit overblikk. Den er lett å finne frem i, det er mange referanser, og den kan anbefales for barneleger og indremedisinere, samt andre som interesserer seg for emnet.

Christine Olbjørn

Barne- og ungdomsklinikken
Akershus universitetssykehus

Viktig innlegg mot uheldig medikalisering

Brodersen J, Hovelius B, Hvas L, red.

Skapar vården ohälsa?

Allmänmedicinska reflektioner. 354 s, tab, ill.
Lund: Studentlitteratur, 2009. Pris SEK 407
ISBN 978-91-44-05255-7

Som leger kontrollerer og screener vi pasientene og gir dem livsstilsråd og medisiner for å beskytte dem mot alvorlig sykdom. Vi gjør dette i beste hensikt. Men kan det være at vi i vår iver skader pasientene mer

enn vi hjelper dem? Dette er den lite lystelige hypotesen som Nordic Risk Group har tatt et grep om i artikkelsamlingen *Skapar vården ohälsa?*. De 27 kapitlene består av like mange selvstendige artikler. Allmennleger fra alle de nordiske land er representert. Likevel er alle artiklene skrevet på svensk, men det er greit.

Behandling av risikofaktorer for hjerte- og karsykdom er et viktig tema. Johann August Sigurdsson beskriver levende hvordan allmennpraktikeren i møte med en pasient og helseproblemene pasienten fremfører opplever at det er «en tredje part» i rommet som krever vektlegging av forebyggende tiltak. Dette kan forstyrre den gode samtalen. Det kan også, dersom legen gir etter for den «forebyggende agendaen», gi pasienten et tilleggsproblem, en bekymring han ikke burde hatt. Reventlow, Hvas & Malterud beskriver hvordan beintetthetsmåling som viser osteoporose kan gjøre at pasienten opplever muskel- og skjelettsmerter som mer urovekkende. Englund & Rudebeck viser hvordan å sykmelde kan være å gjøre pasienten en bjørnetjeneste.

Nocebo er det motsatte av placebo, og i sin artikkel bruker Inga Marie Lunde begrepet til å oppsummere skadevirkninger av våre tiltak. Måten vi snakker med våre pasienter om helserisikoer på kan ha en noceboeffekt og bidra til forverring av helsetilstanden. Dette blir ikke bedre ved, som vist av Peder Halvorsen, at risikolanslag er vanskelige størrelser å forholde seg til for pasientene.

Artiklene der skadelige effekter av screeningsprogrammer omtales, gjør inntrykk. Göran Sjönell fremfører sterke argumenter mot mammografiscreening når han forteller om studier som viser at for hver kvinne som blir helbredet pga. screening, er det ti som blir unødvendig operert.

Teksten kunne med fordel ha vært strammet inn. Det er for mange kapitler med luftige refleksjoner over «den moderne

pasient». Men *Skapar vården ohälsa?* kan anbefales. Den er særst aktuell, nå som staten gjennom samhandlingsreformen ønsker å satse mer på forebyggende medisin.

Hasse Melbye

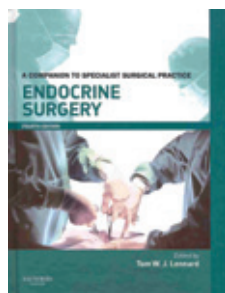
Allmennmedisinsk forskningsenhet
Universitetet i Tromsø

En grunnbok i endokrinkirurgi

Lennard TW, red.

Endocrine surgery

A companion to specialist surgical practice. 4. utg. 231 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Saunders Elsevier, 2009. Pris USD 128 ISBN 978-0-7020-3016-1

Boken er en del av serien *Companion to specialist surgical practice*.

Denne er beregnet på leger under utdanning i kirurgi eller som er ferdige spesialister som ønsker kunnskapsbasert informasjon på subspecialistnivå. Serien er også tilgjengelig i elektronisk bibliotek.

Endocrine surgery, som utkom første gang i 1997 og forrige gang ble revidert i 2005, har kapitler om parathyreoidea, thyreoidea, spyttkjertler, binyrer, arvelig endokrine sykdommer, endokrine pancreasvulster og gastrointestinale nevroendokrine tumorer. Bidragsyterne er britiske, svenske, franske og amerikanske. Boken er velredigert og har tekstinndeling i avsnitt med overskrifter som gjør det lett å finne det emnet man søker. Indekslisten er rikholdig og er en god veiviser ved detaljerte søk. Figurer og tabeller er stort sett av god kvalitet, opplysende og relevante. Hvert kapittel avsluttes med en liste over det forfatterne anser som hovedpunkter (key points). Referanselistene er fyldige. Referanser til arbeider som er av en slik kvalitet at de blir sterkt anbefalt, er merket i teksten og i referanselisten med et eget symbol. Publikasjoner som gir grunnlag for meninger på et lavere kunnskapsgrunnlagsnivå (såkalte ekspertuttalelser) er merket med et annet symbol. Flere arbeider har også en kommentar om innhold og grad av kunnskapsgrunnlag. At den viser endokrinkirurgiens vitenskapelige fundament og også dens uløste oppgaver, gir den god verdi som lærebok. Tekst og referanselister er godt ajourført frem til tidlig 2008.

Boken inneholder også et meget leseverdige kapittel kalt «Clinical governance, audit and medico-legal aspects of endocrine surgery», der blant annet indikasjonsvurdering for kirurgi, klagesaker, kvalitetskontroll og subspecialisering problematiseres på en måte som har relevans utover det endokrinkirurgiske fagfeltet.

Innføringen i og oversikten over endokrinkirurgi er utmerket og gir bakgrunn for utredning, behandling og oppfølging av pasienter. Den inneholder mer informasjon enn man forventer ved en bok på bare 231 sider, men er ikke lærebok i kirurgisk teknikk.

Papir og trykk har god kvalitet, og pris og størrelse er ikke avskrekkende. Avdelinger med endokrinkirurgi som arbeidsfelt vil også ha glede av boken, bl.a. som bakgrunn for undervisningsopplegg. I så fall bør man i tillegg ha en av de større lærebøkene på fagområdet (1, 2).

Endocrine surgery anbefales varmt til leger som er spesialister i eller er under utdanning i generell kirurgi eller i subspecialiteten bryst- og endokrinkirurgi. Lennard og medarbeidere har laget en pedagogisk fremragende liten lærebok.

Endocrine surgery anbefales varmt til leger som er spesialister i eller er under utdanning i generell kirurgi eller i subspecialiteten bryst- og endokrinkirurgi. Lennard og medarbeidere har laget en pedagogisk fremragende liten lærebok.

Jan Erik Varhaug

Avdeling for bryst- og endokrinkirurgi
Haukeland universitetssykehus

Litteratur

1. Clark OH, Duh Q-Y, Kebebew E, red. Textbook of endocrine surgery. Oxford: Elsevier Health Science, 2005.
2. Randolph GW, red. Surgery of the thyroid and parathyroid glands. Philadelphia, PA: Elsevier Science, 2003.

Kjernepensum i generell kirurgi og akuttkirurgi

Paterson-Brown S, red.

Core topics in general and emergency surgery

A companion to specialist surgical practice. 4. utg. 365 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Saunders Elsevier, 2009. Pris USD 128 ISBN 978-0-7020-3017-8

Denne er fjerde utgaven av et bind som er relativt godt kjent blant kirurger. De første utgavene kom i 1995, og alle fire er redigert av denne bokens redaktør samt O. James Garden – begge med arbeidssted ved Royal Infirmary i Edinburgh, Skottland. Denne boken er den første i serien på totalt åtte bøker – flere av disse er anmeldt nå i Tidsskriftet. Bokenes felles formål er å være ledsagende kompendier (ikke massive oppslagsverk) til praktiserende kirurger. De har korte kapitler som dekker dagens viten og grad av kunnskapsgrunnlag (eller mangel på dette) for å treffe fornuftige kliniske slutninger.

Denne første boken starter derfor med kapitler som introduserer leseren for kunnskapsbasert praksis i kirurgien, der grunn-

laget for litteraturvalg, studiers styrker og svakheter samt bevishierarkiet beskrives. Det er noe tungvint at flere slike «bevisnivåer» fremlegges og at man på side 14 definerer hva som er nivå «I, II og III» i denne og de sju andre bøkene: Kjøper man for eksempel bare boken som omhandler transplantasjon eller karkirurgi, mister man den informasjonen. Dette valget av gradering gjengis dog i et énsides format i de andre bøkene, og oppleves som fornuftig.

Som kjernetema betegnes også et kapittel dedikert til helseøkonomiske spørsmål og utfall. Dagkirurgi, vurdering av den kirurgiske pasient, kirurgisk risiko, ernæring, perioperativ og intensiv behandling er temaer som forekommer spredt, blandet med kapitler om hernier, perforasjoner i øvre abdomen, akutte tilstander i tyntarm og appendix samt i lever-galle-pancreas- og anorektalområdet. Abdominal sepsis beskrives sammen med abdominal kompartmentsyndrom, og buktraume for seg i et eget kapittel. Både her og ved enkelte kapitler i de andre bøkene forekommer det en del overlappinger. Særlig gjelder det de gastrointestinale temaene. Men ved å gjøre det slik, kan man kjøpe hver bok for seg.

Hvert kapittel inneholder rikelig med referanser, der de viktigste studiene er markert og kommentert. Et knippe med 8–12 hovedpoenger oppsummerer hvert tema, og en rekke av kapitlene inneholder lenker til nettsteder. Språket er lett og ledig, og teksten rikelig avbrutt av tabeller, illustrasjoner og faktabokser i ulike fargetoner. Med hovedforfattertrygden fra det britiske øyriket er det ikke rart at de fleste tall og helserelaterte kostnadsberegninger er mest aktuelt for Storbritannia, men ellers er stoffet allmengyldig på langt de fleste områder.

Boken synes å egne seg vel så gjerne for kirurgiske kandidater som etablerte kirurger, og kan anbefales.

Kjetil Søreide

Kirurgisk avdeling
Stavanger universitetssykehus

Kjernepensum i lever-, galle- og pancreaskirurgi

Garden OJ, red.

Hepatobiliary and pancreatic surgery

A companion to specialist surgical practice. 4. utg. 361 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Saunders Elsevier, 2009. Pris USD 128 ISBN 978-0-7020-3014-7

Fjerde utgave av denne boken, som først ble utgitt i 1997, er oppdatert med kapitler som omtaler leverfunksjon og leversvikt, ikke-kolorektale levermetastaser og pancreass-